

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده ی روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

آسیب شناسی آموزش های کارآفرینی در هنرستان های فنی و حرفه ای
دولتی شهر تهران از دیدگاه هنرجویان و هنرآموزان و ارائه ی راهکارهای

مناسب در سال تحصیلی ۸۹-۸۸

استاد راهنما

مرتضی امین فر

استاد مشاور

دکتر عباس عباس پور

استاد داور

دکتر علی علاقه بند

پژوهش و نگارش

سید منصور موسوی

پاییز ۱۳۸۹

تشکر و قدردانی

حمد و سپاس خداوند یاری گر و مهربان را...

«سپاسِ نیکی را به سخن نشاید، که به کردار نیک باید ستودن» حکیم سخن، ابوالقاسم فردوسی
شایسته است در این مجال نهایت قدردانی و امتنان قلبی خود را به تمامی عزیزانی که در تدوین و تکمیل این پژوهش از راهنمایی و الطاف بی دریغ شان بهره جسته ام، تقدیم دارم.
استاد عزیزم جناب آقای امین فر، استاد راهنما که این پژوهش تنها گوشه ای از آموخته های من از ایشان است.

جناب آقای دکتر عباس پور، استاد مشاور به خاطر الطاف بی دریغ شان در طی انجام این پژوهش و در طی سال های تحصیل کمال تشکر و قدردانی را دارم.
از جناب آقای دکتر علاقه بند که زحمت داوری این پایان نامه را به عهده داشته اند، صمیمانه تشکر و قدردانی می شود.

همچنین از کارشناس محترم آموزش فنی و حرفه ای سازمان آموزش و پرورش شهر تهران، مدیریت محترم هنرستان های شهید بهشتی، شهید دستگردی و هنرستان کاپیانی نهایت قدردانی را به جای می آورم. امید دارم که با اجرای این پژوهش، بتوانم ذره ای از زحمات و الطاف این عزیزان را قدردان و پاسخگو باشم.

و من .. التوفیق

سید منصور موسوی

چکیده ی پژوهش:

هدف از انجام این تحقیق آسیب شناسی آموزش مهارت های کارآفرینی ارائه شده در هنرستان های فنی و حرفه ای دولتی شهر تهران از دیدگاه هنرآموزان و هنرجویان می باشد. جامعه ی آماری پژوهش که شامل کلیه ی هنرجویان و هنرآموزان هنرستان های فنی و حرفه ای دولتی شهر تهران در سال تحصیلی ۸۸-۸۹ و به تعداد ۱۸۴۰۶ نفر می باشند و نمونه ی انتخاب شده ۱۷۸ نفر شامل ۱۱۴ هنرجو و ۶۴ هنرآموز می باشد که به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شده اند. پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی پیمایشی بوده و درصدد بررسی وضعیت حاضر آموزش های کارآفرینی ارائه شده در هنرستان های فنی و حرفه ای دولتی شهر تهران از دیدگاه هنرآموزان و هنرجویان می باشد.

در این پژوهش سعی گردیده است تا با نگرش سیستماتیک به نظام آموزش کارآفرینی در هنرستان های فنی و حرفه ای و نیز با توجه به تحقیقات انجام شده در حیطه ی آموزش و پرورش، عوامل درونی، بیرونی و موضوعی آسیب زا مورد بررسی قرار گیرد. در این راستا ۶ مولفه به عنوان عوامل آسیب زا مطرح گردیده و از دیدگاه هنرجویان و هنرآموزان مورد ارزیابی قرار گرفته است. با توجه به عوامل سه گانه ی آسیب زا و ۶ مولفه ی زیر حیطه ی آن ها، پرسشنامه های هنرجویان و هنرآموزان تهیه شده و پس از تعیین روایی و پایایی در میان نمونه های مورد نظر توزیع گردید. نتایج حاکی از آن است که بین دیدگاه هنرجویان و هنرآموزان در آسیب دانستن شاخص های مطرح شده تفاوت معناداری ملاحظه نگردید ولی در مقایسه ی یک به یک شاخص های آسیب زا تفاوت های معناداری میان دیدگاه هنرجویان و هنرآموزان مشاهده شده است.

کلمات کلیدی: کارآفرینی، آموزش کارآفرینی، نظام آموزشی فنی و حرفه ای

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات طرح پژوهش
۱۶	مقدمه .....
۱۸	۱-۱ بیان مسأله .....
۲۱	۱-۲ ضرورت و اهمیت پژوهش .....
۲۲	۱-۳ هدفهای پژوهش .....
۲۲	هدف کلی .....
۲۲	هدفهای جزئی .....
۲۳	۱-۴ سؤالات تحقیق .....
۲۳	۱-۵ تعریف اصطلاحات کلیدی مورد استفاده در پژوهش .....

فصل دوم: ادبیات و پیشینه ی پژوهش

مقدمه.....	۲۸
۲-۱ آسیب شناسی.....	۲۸
۲-۲ تعاریف، اصول و نظریات کارآفرینی.....	۳۱
۲-۲-۱ مفهوم کارآفرینی.....	۳۱
۲-۲-۲ کارآفرینی از دیدگاه اقتصاد دانان.....	۳۳
۲-۲-۳ کارآفرینی از دیدگاه محققان علوم رفتاری.....	۳۶
۲-۲-۴ کارآفرینی از دیدگاه دانشمندان علوم مدیریت.....	۳۸
۲-۲-۵ انواع کارآفرینی.....	۴۰
۲-۲-۶ کارآفرینی فردی.....	۴۱
۲-۲-۷ کارآفرینی درون سازمانی.....	۴۲
۲-۲-۸ کارآفرینی سازمانی.....	۴۵
۲-۲-۹ تفاوت های کارکردی میان انواع کارآفرینی.....	۴۶
۲-۲-۱۰ انواع رهیافت های کارآفرینی.....	۴۸
۲-۲-۱۱ کارآفرینی و توسعه.....	۴۹
۲-۲-۱۲ کارآفرینی و اشتغال.....	۵۶
۲-۳ آموزش کارآفرینی.....	۵۷
۲-۳-۱ مشکلات و موانع آموزش کارآفرینی.....	۶۴

- ۶۸ ..... ۲-۴ شاخه ی فنی و حرفه ای در نظام آموزش و پرورش
- ۷۲ ..... ۲-۴-۱ نظام آموزش فنی و حرفه ای مدرسه محور
- ۷۳ ..... ۲-۴-۲ نظام آموزش مبتنی بر مرکز حرفه آموزی
- ۷۴ ..... ۲-۴-۳ نظام حرفه آموزی بنگاه اقتصادی
- ۸۲ ..... ۲-۵ آموزش فنی و حرفه ای و آموزش مهارت های کارآفرینی
- ۸۲ ..... ۲-۵-۱ موانع اولیه ی کارآفرینی
- ۸۲ ..... ۲-۵-۲ موانع ثانویه ی کارآفرینی
- ۸۵ ..... ۲-۶ چهارچوب نظری تحقیق
- ۸۸ ..... ۲-۷ جمع بندی و نتیجه گیری

فصل سوم: روش شناسی انجام پژوهش

- ۹۱ ..... مقدمه
- ۹۱ ..... ۳-۱ روش تحقیق
- ۹۲ ..... ۳-۲ جامعه آماری
- ۹۴ ..... ۳-۳ نمونه ی آماری
- ۹۵ ..... ۳-۴ روش نمونه گیری
- ۹۶ ..... ۳-۵ ابزار گرد آوری اطلاعات
- ۹۸ ..... ۳-۵-۱ اعتبار
- ۹۹ ..... ۳-۵-۲ پایایی

- ۳-۶ روش گردآوری اطلاعات (روش اجرا) ۹۹
- ۳-۷ روش تجزیه و تحلیل داده ها ۱۰۰
- ۳-۷-۱ تک متغیره ۱۰۱
- ۳-۷-۲ آزمون فریدمن ۱۰۱
- ۳-۸ محدودیت های پژوهش ۱۰۱

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته های پژوهش

- مقدمه ۱۰۴
- ۴-۱ تحلیل توصیفی یک به یک شاخص های پرسشنامه ی هنرآموزان ۱۰۴
- ۴-۲ یافته های استنباطی ۱۱۷
- ۴-۳ بررسی سوالات پژوهش ۱۱۷

فصل پنجم، بحث و نتیجه گیری

- مقدمه ۱۳۱
- ۵-۱ بررسی و تفسیر یافته های پژوهشی ۱۳۱
- ۵-۱-۱ یافته های سوال اول پژوهش ۱۳۱
- ۵-۱-۲ یافته های سوال دوم پژوهش ۱۳۳
- ۵-۱-۳ یافته های سوال سوم پژوهش ۱۳۴
- ۵-۲ نتایج کلی پژوهش ۱۳۶
- ۵-۳ محدودیت های پژوهش ۱۳۶

- ۴-۵ پیشنهادها ۱۳۷
- ۱-۴-۵ پیشنهادهای کاربردی ۱۳۷
- ۲-۴-۵ پیشنهادهایی برای پژوهش های بعدی ۱۳۸
- ۳-۴-۵ سایر توصیه ها ۱۳۹
- منابع و مآخذ ۱۴۲
- فارسی ۱۴۲
- لاتین ۱۴۶
- ضمائم ۱۴۸

فهرست جدول ها

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲ آسیب های سازمانی	۳۰
جدول ۲-۲؛ مدل نظری پژوهش و نحوه استخراج مفاهیم از نظریه ها	۸۷
جدول ۱-۳ توزیع سوالات	۹۸
جدول ۱-۴) اطلاعات توصیفی در مورد فراوانی و جنسیت آزمودنی ها	۱۰۴
جدول ۲-۴) جداول اطلاعات توصیفی عوامل آسیب زا از دیدگاه هنرآموزان	۱۰۵
جدول ۱-۲-۴) اطلاعات توصیفی شاخص محتوای آموزشی از دیدگاه هنرآموزان	۱۰۵
جدول ۲-۲-۴) اطلاعات توصیفی شاخص مربیان مجرب از دیدگاه هنرآموزان	۱۰۶
جدول ۳-۲-۴) اطلاعات توصیفی شاخص امکانات آموزشی از دیدگاه هنرآموزان	۱۰۷
جدول ۴-۲-۴) اطلاعات توصیفی شاخص حمایت مالی از دیدگاه هنرآموزان	۱۰۸
جدول ۵-۲-۴) اطلاعات توصیفی شاخص فرهنگ کارآفرینی از دیدگاه هنرآموزان	۱۰۹
جدول ۶-۲-۴) اطلاعات توصیفی شاخص ادامه تحصیل از دیدگاه هنرآموزان	۱۱۰

- جدول ۳-۴) جداول اطلاعات توصیفی عوامل آسیب زا از دیدگاه هنرجویان..... ۱۱۱
- جدول ۳-۱) اطلاعات توصیفی شاخص محتوای آموزشی از دیدگاه هنرجویان..... ۱۱۱
- جدول ۳-۲) اطلاعات توصیفی شاخص مربیان مجرب از دیدگاه هنرجویان..... ۱۱۲
- جدول ۳-۳) اطلاعات توصیفی شاخص امکانات آموزشی از دیدگاه هنرجویان..... ۱۱۳
- جدول ۳-۴) اطلاعات توصیفی شاخص حمایت مالی از دیدگاه هنرجویان..... ۱۱۴
- جدول ۳-۵) اطلاعات توصیفی شاخص فرهنگ کارآفرینی از دیدگاه هنرجویان..... ۱۱۵
- جدول ۳-۶) اطلاعات توصیفی شاخص ادامه تحصیل از دیدگاه هنرجویان..... ۱۱۶
- جدول ۴-۴) جدول توصیفی عوامل آسیب زا در آموزش مهارت های کارآفرینی در نظام فنی و حرفه ای (هنر جویان)..... ۱۱۹
- جدول ۵-۴) آزمون تی تک نمونه ای به منظور مقایسه میانگین عوامل آسیب زا درونی با مقدار متوسط آسیب در نظام فنی و حرفه ای (هنر جویان)..... ۱۱۹
- جدول ۶-۴) جدول توصیفی عوامل درونی آسیب زا در آموزش مهارت های کارآفرینی از دیدگاه هنرآموزان..... ۱۲۰
- جدول ۷-۴) آزمون t تک نمونه ای به منظور مقایسه ی میانگین عوامل آسیب زای درون سیستمی با مقدار متوسط آسیب، از دیدگاه هنر جویان..... ۱۲۱
- جدول ۸-۴) جدول توصیفی عوامل محیطی آسیب زا در آموزش مهارت های کارآفرینی(هنرجویان)..... ۱۲۲
- جدول ۹-۴) آزمون تی تک نمونه ای به منظور مقایسه میانگین عوامل محیطی آسیب زا با میانگین سطح مطلوب(هنرجویان)..... ۱۲۲

- جدول ۱۰-۴) جدول توصیفی عوامل محیطی آسیب زا در آموزش مهارت های کارآفرینی در نظام فنی حرفه ای (هنرآموزان)..... ۱۲۳
- جدول ۱۱-۴) آزمون تی تک نمونه ای به منظور مقایسه میانگین عوامل محیطی آسیب زا با میانگین سطح مطلوب (هنرآموزان)..... ۱۲۳
- جدول ۱۲-۴) جدول توصیفی عامل موضوعی آسیب زا در آموزش مهارت های کارآفرینی در نظام فنی و حرفه ای (هنرجویان)..... ۱۲۵
- جدول ۱۳-۴) آزمون تی تک نمونه ای به منظور مقایسه میانگین عامل موضوعی آسیب زا با مقدار متوسط سطح مطلوب (هنرجویان)..... ۱۲۵
- جدول ۱۴-۴) جدول توصیفی عوامل محیطی آسیب زا در آموزش مهارت های کارآفرینی در نظام فنی و حرفه ای (هنرآموزان)..... ۱۲۵
- جدول ۱۵-۴) آزمون تی تک نمونه ای به منظور مقایسه میانگین عامل موضوعی آسیب زا با مقدار متوسط سطح مطلوب (هنرآموزان)..... ۱۲۶
- جدول ۱۶-۴) آزمون فریدمن به منظور الویت بندی شاخص های عامل درونی آسیب زا از دیدگاه هنرآموزان..... ۱۲۶
- جدول ۱۷-۴) آزمون فریدمن به منظور الویت بندی شاخص های عامل محیطی آسیب زا از دیدگاه هنرآموزان..... ۱۲۷
- جدول ۱۸-۴) آزمون فریدمن به منظور الویت بندی شاخص های عامل درونی آسیب زا از دیدگاه هنرجویان..... ۱۲۷

جدول ۱۹-۴) آزمون فریدمن به منظور الویت بندی شاخص های عامل بیرونی آسیب زا از

دیدگاه هنرجویان ۱۲۸

جدول ۲۰-۴) آزمون فریدمن به منظور الویت بندی عوامل درونی، بیرونی و موضوعی آسیب زا

در موضوع کارآفرینی از دیدگاه هنرآموزان ۱۲۸

جدول ۲۱-۴) آزمون فریدمن به منظور الویت بندی عوامل درونی، بیرونی و موضوعی آسیب زا

در موضوع کارآفرینی از دیدگاه هنرآموزان ۱۲۹

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۱۰۵.....	نمودار ۱-۴) نمودار توزیع فراوانی طیف نظرات هنرجویان، شاخص محتوای آموزشی
۱۰۶.....	نمودار ۲-۴) نمودار توزیع فراوانی طیف نظرات هنرجویان، شاخص مربیان مجرب
۱۰۷.....	نمودار ۳-۴) نمودار توزیع فراوانی طیف نظرات هنرآموزان، شاخص امکانات آموزشی
۱۰۸.....	نمودار ۴-۴) نمودار توزیع فراوانی طیف نظرات هنرآموزان، شاخص حمایت مالی
۱۰۹.....	نمودار ۵-۴) توزیع فراوانی طیف نظرات هنرآموزان، شاخص فرهنگ کارآفرینی
۱۱۰.....	نمودار ۶-۴) توزیع فراوانی طیف نظرات هنرآموزان، شاخص قصد ادامه ی تحصیل
۱۱۱.....	نمودار ۷-۴) توزیع فراوانی طیف نظرات هنرجویان، شاخص محتوای آموزشی
۱۱۲.....	نمودار ۸-۴) توزیع فراوانی طیف نظرات هنرجویان، شاخص مربیان مجرب
۱۱۳.....	نمودار ۹-۴) نمودار توزیع فراوانی طیف نظرات هنرجویان، شاخص امکانات آموزشی
۱۱۴.....	نمودار ۱۰-۴) توزیع فراوانی طیف نظرات هنرجویان، شاخص حمایت مالی
۱۱۵.....	نمودار ۱۱-۴) توزیع فراوانی طیف نظرات هنرجویان، شاخص فرهنگ کارآفرینی

نمودار ۱۲-۴) توزیع فراوانی طیف نظرات هنرجویان، شاخص قصد ادامه ی تحصیل ۱۱۶

فصل اول

کلیات طرح پژوهش

مقدمه

برنامه ریزی آموزشی در سیر تحولات خود مراحل عدیده ای را پشت سر گذرانیده و در آینده نیز با توجه به وابستگی مستقیم آن به جریان اطلاعات و تغییرات سریع در این عرصه، تحولات عمده ای را پیش روی خود خواهد داشت. باید توجه داشت که عمده ی تغییرات در زمینه ی این رشته ی علمی متوجه جنبه های فنی آن یعنی برنامه ریزی و فنون اجرایی آن می گردد. اما به نظر می رسد بعد کارکردی برنامه ریزی آموزشی و اهدافی که تا کنون برای این رشته ی علمی بر شمرده اند با اندک تغییراتی روبرو خواهند بود که آموزش در هر سطح و با هر وسیله ای برای برآوردن اهدافی مشخص مدنظر است. در واقع اصلی ترین هدفی که می توان برای برنامه ریزی آموزشی عنوان نمود، همانا برآوردن اهداف نظام آموزش و پرورش با در نظر داشتن نیازهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه است.

از سوی دیگر یکی از مهمترین اهدافی که تا کنون برای نظام های آموزش و پرورش ذکر گردیده است آماده کردن افراد جامعه برای اشتغال و در آمد زایی و کمک به چرخاندن چرخ های اقتصاد کشور می باشد که به نظر می رسد ظهور تئوری نیروی انسانی در حیطه ی برنامه ریزی آموزشی خود ناظر بر همین امر است؛ (عمادزاده، ۱۳۸۰، ص ۴۰) با این حال در عصر حاضر که اقتصاد جهانی و سیستم بازار آزاد جهانی، مرزهای کشوری و منطقه ای را درنوردیده و بسیاری از زیر ساخت های اقتصادی کشورها را دگرگون ساخته است، باید توجه داشت که اشتغال و شیوه های کسب درآمد و آموزش های لازم برای آن نیز متناسب با این اقتصاد سیال رشد داشته و حتی معنا و تعاریف آنها نیز دست خوش تغییر گشته است که نظریه های متعدد در زمینه ی مدیریت منابع انسانی نیز ناظر بر همین امر می باشند.

در محیط متغیر امروزی دیگر خبری از شغل های خدماتی و تولیدی که چون گذشته دارای ثبات باشند، نیست؛ عناوین شغلی بسیاری از میان رفته اند و شغل های جدیدی برای پاسخ گویی به نیازهای جدید به وجود آمده اند، از این رو اغلب سازمان ها برای دست یابی به بهره وری بیشتر در پی افرادی با توانایی هایی در چند بعد مختلف برای تصدی شغل های چند وجهی می باشند و در عین حال با شعار "سازمان کوچک تر، زیباتر" به تعدیل نیروی کار خود روی آورده اند. بدین روی سازمانها در جوامع امروزی دیگر به عنوان منبع اصلی تولید شغل به شمار نمی آیند. (Solomon, Winslow, Tarabishy, 2004. p39) امروزه روز در بسیاری از کشورهای پیشرفته افراد با استفاده از ایده های خلاقانه ی خود به ایجاد شغل برای خود و دیگران مبادرت می ورزند که غالباً از آن به عنوان کارآفرینی یاد می شود. در این معنا، می توان کارآفرینی را فرآیندی دانست که می تواند با استفاده از خلاقیت، چیز نویی را همراه با ارزش جدید با استفاده از زمان، منابع، ریسک و به کارگیری همراهان به وجود آورد؛ از طرفی نتایج پژوهش ها نشان می دهند که مهمترین عامل مؤثر در فرایند اشتغال زایی، بروز روحیه ی کارآفرینی در افراد از طریق آموزش می باشد. (احمدپور داریانی، ۱۳۷۶، ص ۱۷) حال سوال این است که جایگاه آموزش های کارآفرینی در نظام آموزش و پرورش کشور ما به طور عام و در شاخه ی فنی و حرفه ای این نظام به طور خاص چیست و این مسئله چه فرصت ها و تهدیداتی را پیش روی نظام آموزش و پرورش و برنامه ریزی آموزشی به عنوان علم تعیین خط مشی و استراتژی های نظام آموزشی، قرار می دهد. آیا برنامه ریزان آموزشی باید کماکان به صورت سنتی به کارکرد های گذشته متوجه باشند یا این که می توانند راهکارهایی را در جهت متناسب سازی افراد با این محیط متغیر ارائه نمایند؟

پر واضح است که ارائه ی هر راهکاری نیازمند اجرا و انجام پژوهش های متعدد در زمینه ی موضوع مورد نظر می باشد و اهمیت موضوع حاضر نیز در حد زیادی پژوهش در ذیل آن را توجیه می نماید.

۱-۱ بیان مسأله

بیش از پنج دهه، از تدوین نظریه ی سرمایه انسانی می گذرد و در این مدت نقش و اهمیت آموزش های فنی و حرفه ای در توسعه ی اقتصادی نزد کشورهای توسعه یافته و بسیاری از کشورهای در حال توسعه، شناخته شده است. فلسفه ی ایجاد شاخه ی فنی و حرفه ای در نظام آموزش و پرورش کشورهای مختلف و دستاوردهای آن از آغاز تا کنون و همچنین مقایسه تطبیقی آن ها با تاریخچه ی این نوع از آموزش ها در کشورمان لزوم توجه بیشتر بر آموزش های فنی و حرفه ای و اهداف متناسب به این سیستم آموزشی را بیش از پیش آشکار می کند. تاریخچه ی آموزش های رسمی فنی و حرفه ای در ایران به سال ۱۲۸۶ شمسی باز می گردد که اولین هنرستان فنی کشورمان با مشارکت کشور آلمان به نام " هنرستان صنعتی فنی تهران" بنا نهاده شد و اولین گام های این شاخه از آموزش و پرورش در ایران برداشته شد. (خلای، ۱۳۸۵، ص ۱۳) پس از آن اقدامات بسیار و اغلب ناهماهنگی در زمینه ی توسعه این شاخه از نظام آموزش و پرورش صورت گرفت، با این حال چنان که در دستاوردهای پژوهش ها و ارزشیابی های مختلف از آموزش های فنی و حرفه ای آمده است، آشکارا کاستی های بسیاری تشخیص داده شده و متأسفانه به دلایل گوناگون تاکنون مسئولان آموزشی در جهت اصلاح و رفع این معضلات بر نیامده اند.

بیکاری جوانان به رغم تمامی تلاش های صورت گرفته و در برخی موارد دستکاری تعاریف اشتغال و نیز آمارها برای پنهان نمودن آن، یکی از مشکلات و معضلات اساسی جامعه ی ما می باشد. متأسفانه این معضل یعنی نرخ پائین اشتغال، حتی در مورد شاخه ی فنی و حرفه ای که یکی از عمده ترین و اصلی ترین اهداف آن به عنوان یکی از زیر مجموعه های نظام متوسطه آموزش و پرورش "ایجاد زمینه مناسب جهت هدایت دانش آموزان به سمت اشتغال مفید" می باشد نیز محرز و برجسته است. (ابدالی،

۱۳۸۶، ص ۲) این درحالی است که انتظار می رود اغلب دانش آموختگان این شاخه از نظام آموزشی که افرادی با مهارت های فنی می باشند، در ایجاد زمینه های مناسب اشتغال و کارآفرینی نسبت به سایر شاخه های نظام متوسطه آموزش و پرورش موفق تر باشند و سریع تر از سایر فارغ التحصیلان بتوانند زمینه ی اشتغال را برای خویش فراهم نمایند. در واقع اگر کارایی درونی و بیرونی شاخه ی فنی و حرفه ای برآورنده ی این هدف اولیه و اساسی بود، هم اکنون می بایست شاهد نرخ اشتغال فزاینده ای در بین فارغ التحصیلان فنی و حرفه ای می بودیم که متأسفانه این گونه نیست.

باید توجه داشت که توسعه اقتصادی همانا افزایش بهره وری عوامل تولید شامل زمین، کار، سرمایه و فن آوری در سطح ملی و منطقه ای بوده و بخش اعظم این افزایش بهره وری متکی به نیروی انسانی کار آمد است. (عمادزاده، ۱۳۸۰، ص ۳۶) از طرفی پر واضح است که نیروی انسانی در اثر تربیت و آموزش می تواند نگرش، دانش و مهارتهای لازم را برای سهمیم شدن در توسعه ی اقتصادی و اجتماعی را به دست آورد. حال چرا با وجود آموزش مهارت های فنی و حرفه ای به دانش آموزان شاخه فنی و حرفه ای، مشکلات اشتغال دانش آموختگان این شاخه ی نظام آموزشی همچنان پای برجا است؟

در حال حاضر آموزش هایی که به هنرجویان شاخه فنی و حرفه ای ارائه می گردد را می توان شامل دو دسته آموزش های فنی و آموزش های عمومی دانست و نیز به تازگی تصمیماتی مبنی بر افزودن دروسی تحت عنوان آشنایی با بازارکار و کارآفرینی و از این قبیل بر آن اتخاذ گردیده است. (ابدالی، ۱۳۸۶، ص ۳) ضرورت افزودن مواد آموزشی مذکور از آنجا ناشی می شود که اگر از دیدگاه آسیب شناسی آموزش و پرورش دلایل عدم دستیابی آموزش های فنی و حرفه ای به اهداف تعیین شده را مورد تحلیل قرار دهیم، خواهیم دید که در اغلب پژوهش ها مواردی از قبیل عدم تناسب آموزش های ارائه شده با نیازهای بازارکار، نا آشنایی دانش آموختگان فنی رشته های فنی و حرفه ای با نیازهای

بازارکار، نبودن آموزش های مناسب و حمایت های مالی متناسب از دانش آموختگان رشته های فنی و حرفه ای برای ایجاد شغل های جدید و بالاخره ناآشنایی این دانش آموختگان با شیوه های ایجاد کسب و کار جدید و بسیاری موارد از این دست دلایلی برای کاستی های مزبور عنوان شده است. با وجود این با توجه به مواردی که در ابتدای بحث مورد اشاره قرار گرفتند، صرف دارا بودن مهارت ها و برخورداری از آموزش های شغلی و مهارتی برای ایجاد شغل و بهبود نرخ اشتغال در جامعه و در پی آن دستیابی به توسعه ی اقتصادی و اجتماعی در عین حال که شرطی لازم و اساسی است ولی شرط کافی نمی باشد. پرورش خلاقیت کارورزان و ارائه ی اطلاعات متناسب در زمینه ی ایجاد اشتغال و نیز ارائه ی آموزش های کارآفرینی برای آگاهی از پیش بایست های موفقیت در بازار کار، مولفه هایی بس مهم و ضروری به شمار می روند که متأسفانه در بسیاری موارد از آن ها غفلت گردیده است.

کارآفرینی به عنوان علم و مهارت توأمان، دارای ابعاد مختلفی است که از طرفی با مدیریت دانش و از طرف دیگر با مهارت ها و خصایص فردی و بالاخره با پتانسیل سازمان ها برای پذیرش و هضم خلاقیت های کارکنان در بافت سازمانی ارتباط دارد و به عقیده ی اغلب صاحب نظران این حیطة، می توان مهارت های کارآفرینی و ایجاد اشتغال و پرورش خلاقیت را با روش های مختلف آموزشی به افراد ارائه نمود. (Solomon, Winslow, Tarabishy, 2004.p6)

در پژوهش حاضر سعی می گردد تا از طریق تعیین و تشخیص شاخص های مناسب، جایگاه آموزش مهارت های کارآفرینی در شاخه ی فنی و حرفه ای نظام متوسطه ی آموزش و پرورش مورد تحلیل قرار گرفته و تا حد امکان به نقاط قوت و ضعف این دسته از آموزش ها پی برده و چرایی آنها مورد تحلیل قرار گیرد.